

Стрельніков В.Ю.,

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

РОЗВИТОК ФАСИЛІТАЦІЙНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ КОРЕКЦІЙНИХ ПЕДАГОГІВ

Для розвитку фасилітаційних навичок майбутніх корекційних педагогів важливим є організація їхнього навчання на засадах професійної фасилітації, яка є: а) організацією процесу групової роботи, спрямованої на прояснення і досягнення групою поставлених цілей; б) процесом, який підвищує ефективність групової роботи, сприяє залученню та зацікавленості учасників, розкриттю і максимальному включенню їхнього потенціалу; в) простором, у якому виявляються проривні рішення, інсайти, актуалізується колективний інтелект; г) мистецтвом залучення розуміння, мислення й енергії усіх учасників до колективної творчості; д) наборам практик, які полегшують виконання завдань групи, оптимально використовують відведений час та індивідуальні здібності кожного її учасника; е) не простою сумою зусиль членів групи, а синергією у кращих своїх проявах; є) способом допомогти групі якнайкраще мислити; ж) мирною революцією або колективною еволюцією [5].

Фасилітаційна групова взаємодія майбутніх корекційних педагогів відбувається за умови належної *організації* навчального процесу, коли вони психологічно залучені до нього, а робота студентської групи структурована і спрямована на досягнення спільної мети; *створене* навчальне середовище, у т. ч. віртуальне, де ефективним є процес групової взаємодії, де нові ідеї, знання, інсайти генеруються через креативну взаємодію учасників (колективна мудрість); *стимулюється* виконання завдань і за взаємозв'язки студентів, їхнє позитивне відчуття і світосприйняття [3, с. 49–53; 4, с. 34–38].

Навчання майбутніх корекційних педагогів за фасилітаційним підходом докорінно відрізняється від традиційного: 1) у пошуку рішення беруть участь усі студенти (за традиційної роботи з групою більшу частину часу узурпують активні студенти); 2) запитання застосовуються для заохочення членів групи, прояснення суті висловленої пропозиції (за традиційної роботи запитання сприймаються як виклики); 3) кожен може вільно висловити свою думку (традиційній роботі властиве перебивання, втручання в розмову); 4) співіснування протилежних точок зору, складність обговорюваного питання потребує думки кожного учасника (традиційній роботі з групою властиві уникнення відмінних точок зору, які розглядаються як конфлікти); д) слухання думки кожного як важливої для вирішення обговорюваної проблеми (традиційно роботі з групою властива відсутність уваги до думки інших, зайнятість кожного формулюванням власної); е) вирішення проблеми настає, коли всі зрозуміють найкращу аргументацію і погодяться з нею (відповідно, у традиційній роботі таке вирішення проблеми настає тоді, коли хтось сформулює правильну відповідь).

Серед навчальних умінь, які можуть бути відшліфовані до рівня навички у майбутнього корекційного педагога як фасилітатора, виділимо такі: прояв

віртуального терпіння, повага до різних стилів спілкування колег-студентів (авторитарного, ділового, зверхнього, конформного, байдужого, відчуженого, формально-толерантного, агресивного (В. Галузяк [1]); «спільної творчості», «дружньої прихильності», «загравання», «залякування», «дистанції», «менторський» (І. Юсупов) [за: 2; 3; 4] та ін.); уміння перефразування сказаного іншим студентом, повтор його думки іншими словами; розпитування для уточнення позиції іншого студента, прояснення суті його пропозиції вирішення проблеми; віддзеркалення того, що сказав опонент, поява довіри між учасниками дискусії; фіксування ідей, які спочатку записуються, а потім обговорюються й аналізуються; навичка стекінгу (від англ. stacking – «укладання в стопку») – встановлення послідовності висловлювань студентів, черговості, якщо бажаючих висловитися декілька; навичка трекінгу (від англ. tracking – «відслідковування, супровід») – відслідковування декількох ліній обговорення у випадку розгалуження ідей вирішення проблеми, пізніше організовується їхнє обговорення у групах чи парах; підбадьорювання учасників дискусії, яке дає можливість їм висловитися, залучитися до діалогу; визнання почуттів учасників дискусії, «приєднання» до їхнього внутрішнього світу; прийняття іншої точки зору, адже будь-яка з них має право на існування; визнання різних точок зору, не переходячи на якусь із них; емпатія (розуміння відносин, почуттів, психічних станів інших у формі співпереживання), уміння подумки перебувати на місці іншої людини; уважне слухання, навіть за наявності своєї, навіть протилежної, точки зору; підведення підсумків дискусії, адже в груповій роботі важливо її узагальнити, зробити резюме, перефразувавши своїми словами те, що відбувалося, до чого прийшли в процесі дискусії; структурування висловлених ідей на вкрай важливі, необхідні й частково доречні й установлення порядку їх подальшого обговорення й реалізації; формулювання висновку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галузяк В. М., Тихолаз С. І. Розвиток професійної спрямованості студентів вищих медичних навчальних закладів: монографія. Вінниця : Нілан, 2016. 227 с.
2. Гуманізація педагогічного процесу у вищій школі: колективна монографія / керівник д. пед. н. Л. В. Лебедик. Полтава : ПУЕТ, 2020. 196 с.
3. Лебедик Леся, Стрельніков Віктор. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 49–53.
4. Стрельніков В. Ю. Технології «діадної взаємодії» та ситуаційного навчання студентів. *Педагогічні науки*. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. Вип. 71. С. 34–38. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/10120>
5. Фасилітація. URL : <http://insha-osvita.org/wp-content/uploads/2018/07/Abetka-Facilitation-Insha-Osvita.pdf> (дата звернення: 19.02.2021).